

KARTA PRZEDMIOTU

1. INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Pozycja planu	7
Nazwa przedmiotu	ANALIZA DANYCH - STATYSTYKA, WIZUALIZACJA DANYCH
Koordynator przedmiotu odpowiedzialny za przygotowanie sylabusu	prof. dr hab. inż. Anna Wenda-Piesik
Nauczyciele przygotowujący sylabus	Dyscypliny nauk inżyneryjno-technicznych dr hab. inż. Adam Lipski, prof. uczelni dr inż. Krzysztof Nowicki Dyscypliny nauk przyrodniczych prof. dr hab. inż. Anna Wenda-Piesik dr hab. inż. Dariusz Piwczyński

2. ROZKŁAD GODZINOWY ZAJĘĆ W SEMESTRACH

Semestr	Wykłady	Laboratorium	Seminaria
II		15*	
III		30*	

*przedmiot realizowany oddzielnie w dyscyplinie lub grupie dyscyplin

3. TREŚCI PROGRAMOWE

Laboratorium	<p>Semestr II Dyscypliny nauk inżyneryjno-technicznych dr hab. inż. Adam Lipski, prof. uczelni</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obiekt badań jako źródło danych. Podstawowe metody prezentacji danych. 2. Statystyka opisowa. Wybrane wskaźniki położenia i rozproszenia. 3. Zmienna losowa. Wybrane rozkłady dyskretne i ciągłe. Generowanie zmiennych losowych. 4. Wnioskowanie statystyczne. Metody wyznaczania estymatorów. Estymacja parametryczna. Wyznaczanie minimalnej liczebności próby. 5. Sprawdzanie hipotez statystycznych. Wybrane testy statystyczne. 6. Analiza zależności dwóch zmiennych ilościowych. Korelacja. Równanie regresji. Przedział ufności równania regresji. Wartości odstające i wpływowo. 7. Zastosowanie metod statystycznych do zapewnienia jakości. 8. Wybrane wiadomości dotyczące procesów stochastycznych. <p>Dyscypliny nauk przyrodniczych prof. dr hab. inż. Anna Wenda-Piesik</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie do statystyki opisowej dla próby i populacji generalnej. Typy rozkładów empirycznych. Założenia poprawności analiz statystycznych, transformacje danych.
--------------	---

2. Teoria estymacji parametrycznej oraz praktyczne zastosowanie estymatorów w badaniach naukowych. Teoria testów zgodności, losowości i niezależności.
3. Metody wnioskowania statystycznego. Schemat budowy testu istotności, test *t*-Studenta oraz jego modyfikacje.
4. Stochastyczne analizy zależności (liniowe i estymacje nieliniowe) w dwuwymiarowych populacjach.
5. Wprowadzenie do analizy wariancji, liniowe modele ANOVA oraz graficzna prezentacja wyników pochodzących z różnych badań z nauk przyrodniczych. Wykorzystanie do obliczeń pakietów statystycznych: Statistica 13,0 oraz arkusza kalkulacyjnego Excel.

Semestr III

Dyscypliny nauk inżynieryjno-technicznych

dr inż. Krzysztof Nowicki

1. Regresje – prosta, wieloraka, krokowa, nieliniowa, logistyczna, analiza reszt.
2. Elementy planowania doświadczeń.
3. Analiza wariancji / kowariancji – jednoczynnikowa, wieloczynnikowa, hierarchiczna, wielowymiarowa, powtarzane pomiary, komponenty wariacyjne.
4. Analiza kanoniczna
5. Analiza dyskryminacyjna
6. Analiza skupień
7. Analiza składowych głównych
8. Analiza czynnikowa
9. Analiza log-liniowa

Dyscypliny nauk przyrodniczych

prof. dr hab. inż. Anna Wenda-Piesik

1. Zastosowania technik wielowymiarowych w opracowaniu danych z doświadczeń przyrodniczych (genetyka, hodowla) – analiza skupień (dendrogramy, metoda *k*-średnich).
2. MANOVA w opracowaniu danych rolniczych w testy wielokrotnych porównań z grupy *post*.
3. Zastosowania wielowymiarowych technik eksploracyjnych (analiza składowych głównych i analiza czynnikowa).
4. Analiza czynnikowa i sieciowanie danych pochodzących z badań środowiskowych (screeningach).
5. Metody analizy danych pochodzących z badań ankietowych. Wybrane metody analizy wyników wyrażonych w skali nominalnej i porządkowej: testy nieparametryczne χ^2 , Wilcoxon, U Manna-Whitneya, miary współzależności V-Cramera, t-Kendalla, r-Spearmana. Wnioskowanie statystyczne i wnioskowanie merytoryczne.

4. METODY DYDAKTYCZNE

wykład multimedialny, ćwiczenia laboratoryjne, metoda przypadków, analiza danych w oparciu o programy statystyczne

5. WARUNKI ZALICZENIA PRZEDMIOTU

egzamin pisemny, przygotowanie projektu wraz z wizualizacją danych, złożenie sprawozdania.

SZKOŁA DOKTORSKA
Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego
im. J.J. Śniadeckich w Bydgoszczy

6. EFEKTY UCZENIA SIĘ DLA PRZEDMIOTU

Odniesienie do efektów uczenia się	Opis efektów uczenia się dla przedmiotu
UMIEJĘTNOŚCI: potrafi	
P8S_UW_a	Wykorzystanie wiedzy – rozwiązywane problemy i wykonywane zadania a) wykorzystywać wiedzę z różnych dziedzin nauki lub dziedziny sztuki do twórczego identyfikowania, formułowania i innowacyjnego rozwiązywania złożonych problemów lub wykonywania zadań o charakterze badawczym, a w szczególności: definiować cel i przedmiot badań naukowych, formułować hipotezę badawczą, rozwijać metody, techniki i narzędzia badawcze oraz twórczo je stosować, wnioskować na podstawie wyników badań naukowych
P8S_UW_b	Wykorzystanie wiedzy – rozwiązywane problemy i wykonywane zadania b) dokonywać krytycznej analizy i oceny wyników badań naukowych, działalności eksperckiej i innych prac o charakterze twórczym oraz ich wkładu w rozwój wiedzy

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ OSIĄGNIĘTYCH PRZEZ STUDENTA

Efekt uczenia się	Forma oceny					
	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Kolokwium	Prezentacja	Projekt	Sprawozdanie
P8S_UW_a		X			X	
P8S_UW_b					X	X

8. LITERATURA

Literatura podstawowa	<p>Semestr II</p> <p>Dyscypliny nauk inżyniersko-technicznych</p> <ol style="list-style-type: none"> Klonecki W., Statystyka dla inżynierów. PWN, Warszawa, 1999. Hellwig Z., Elementy rachunku prawdopodobieństwa i statystyki matematycznej. PWN, Warszawa, 1998. <p>Dyscypliny nauk przyrodniczych</p> <ol style="list-style-type: none"> Dawn Griffiths. Statystyka (tytuł w oryginale Head First Statistics). Wydawnictwo Helion S.A. Gliwice, 2010, liczba stron: 711. Adam Łomnicki. Wprowadzenie do statystyki dla przyrodników, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, wydanie 5, 2019 liczba stron: 245. Mieczysław Sobczyk. Statystyka. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 5, 2020, liczba stron: 356. Andrzej Luszniwicz, Teresa Słaby. Statystyka z pakietem komputerowym STATISTICA PL. Wydawnictwo C.H. Beck, 2008, liczba stron: 472. Ryszard Błażejowski. Wstęp do badań empirycznych. Wydawnictwo Akademii Rolniczej w Poznaniu, Poznań 1999, liczba stron: 101. <p>Semestr III</p> <p>Dyscypliny nauk inżyniersko-technicznych</p> <ol style="list-style-type: none"> Walesiak M., Gatnar E. (red.), Statystyczna analiza danych z wykorzystaniem programu R, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa, 2012, liczba stron: 468. <p>Dyscypliny nauk przyrodniczych</p> <ol style="list-style-type: none"> Andrzej Stanisław, Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny. Tom 1. Statystyki podstawowe, Wydawca: StatSoft Polska Wydanie: Kraków, 2006, Liczba stron: 532. Andrzej Stanisław, Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny Tom 2. Modele liniowe i nieliniowe, Wydanie: Kraków, 2007, Liczba stron: 868.
-----------------------	---

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Andrzej Stanisz, Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny Tom 3. Analizy wielowymiarowe, Wydanie: Wydanie: Kraków, 2007, Liczba stron: 500. 4. Franfort-Nachmias Ch., Nachmias D. 2002. Metody badawcze w naukach społecznych. Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań, liczba stron: 616.
Literatura uzupełniająca	<p>Semestr II</p> <p>Dyscypliny nauk inżyneryjno-technicznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hyk W., Stojek Z., Analiza statystyczna w laboratorium badawczym. PWN, Warszawa, 2019. 2. Metcalfe A.V., Statistics in Engineering. A practical approach. Chapman & Hall, 1994. <p>Dyscypliny nauk przyrodniczych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meissner W. 2010. Przewodnik do ćwiczeń z przedmiotu. Metody statystyczne w biologii. W UG, Gdańsk 2. Gołaszewski J., Puzio-Idźkowska M., Stawiana-Kosiorek A., Załuski D. 2003. Statystyka dla przyrodników, Wyd. UWM, Olsztyn, liczba stron: 265. 3. Sokal R, Rohlf. Biometry. W.H. Freeman and Company, New York, 1981, liczba stron: 859. <p>Semestr III</p> <p>Semestr II</p> <p>Dyscypliny nauk inżyneryjno-technicznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stanisz. A, Przystępny kurs statystyki, Tom 2 Modele liniowe i nieliniowe, StatSoft Polska, Kraków, 2007, liczba stron: 867. 2. Stanisz. A, Przystępny kurs statystyki, Tom 3 Analizy wielowymiarowe, StatSoft Polska, Kraków, 2007, liczba stron: 499 <p>Dyscypliny nauk przyrodniczych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aneta Ptak-Chmielewska, Uogólnione modele liniowe, Oficyna Wydawnicza szkoła Główna Handlowa w Warszawie, 2013, liczba stron: 141. 2. Bill Shipley. Cause and correlation in Biology (A user's guide to path analysis, structural equations and causal inference). Cambridge University Press, Cambridge, 2000, liczba stron 318. 3. Norm O'Rourke, Larry Hatcher, Edward J. Stepanski. A step-by-step Approach to Using SAS for Univariate & Multivariate Statistics, SAS Institute, North Carolina, 2009, liczba stron: 513.